Oponentský posudek bakalářské práce Michaely Kvasnicové *Sportovní reportáže Oty Pavla v šedesátých letech*

(FF UK, studijní program Český jazyk a literatura)

Cíl práce, její účel a směřování

Cílem práce, deklarovaným v Úvodu, je souhrnně představit sportovní publicistiku Oty Pavla, publikovanou v 60. letech, která, jak autorka uvádí, stojí poněkud stranou zájmu na úkor jeho povídkových autobiografických knih. Analýza takto vymezeného a souvisejícího materiálu je nesporně z pohledu literární historie užitečná; jen – aby mohl být takový účel splněn – práci poněkud chybí širší kontextualizace, ať už z hlediska další sportovní publicistiky 60. let, která byla také kanonizována tím, že vyšla v knižních souborech, anebo v kontextu autorské tvorby: Čtenář nikde nezjistí poměr mezi texty v obou knižních souborech a mezi veškerou Pavlovou sportovní publicistikou z 60. let; proto netuší, zda se zabýváme víceméně vším, co o sportu napsal, anebo velice úzkým vzorkem rozsáhlé novinářské tvorby. Stejně tak zde chybí i – byť jen letmo načrtnutá – linie vývojová: Jak Pavlovo psaní o sportu (ne)navazuje na to, jak o sportu knižně psal František Kožík a další autoři v 50. letech? Práce tudíž trpí snad až příliš úzkým materiálovým zázemím, které představují de facto jen obě interpretované Pavlovy knihy – *Dukla mezi mrakodrapy* a *Plná bedna šampaňského.* V tomto ohledu si říkám, zda by bývalo nestálo za to zahrnout alespoň celou Pavlovu knižně vydanou tvorbu se sportovní tematikou, anebo aspoň v rámci rozhodnutí zůstat v 60. letech zohlednit i další sportovní knihy, na nichž se podílel, tedy jeho texty do knih Vilém Heckel: *Hory a lidé* (1964; 2. rozšířené a pozměněné vydání 1967) a *Třetí celostátní spartakiáda* (1965, s A. Lustigem).

Metodologie

Práce je výrazně popisná a neopírá se o žádnou svébytnou metodu výkladu. Textové jevy v rovině tematické i výrazové popisuje spíše intuitivně jako informace o realitě, jež Ota Pavel jako reportér zachycuje a předává. Tímto postupem jsou dobře zachyceny elementární jevové rysy obou knih, ale stranou zájmu i úhlu pohledu zůstávají rysy, které by se snad součástí výkladu na bakalářské úrovni již stát mohly. Mám na mysli např. rétorické strategie. Autorka eviduje, že v knize *Dukla mezi mrakodrapy* fungují jako paratexty dva citáty z Majakovského a jeden z Pavla Kohouta stalinského období. Tuto „legitimizační" výběrovou strategii ale nejen že nijak neinterpretuje, ale ani neeviduje. Podobně když zaznamenává název poslední části této knihy „*nakonec se vždycky letí domů*", nevnímá jeho ideologickou příznačnost. Proč asi Pavel pro pasáž, která popisuje úspěch fotbalové Dukly Praha v nejrozvinutější kapitalistické cizině, tj. USA, volí ze všech možných slov právě ono „**vždy**"? Inu, nejspíš proto, že někdy se domů ve skutečnosti naopak neletí, protože se emigruje.

Právě toto nuancovanější čtení a výklad v práci postrádám. Autorka nám nabízí výklad toho, o čem Ota Pavel píše, ale práce by mohla klást ještě mnohem větší zřetel i na aspekt, jak o tom píše. Protože právě tady jsou rétorické a ideologické strategie, které Pavel využívá, nejvydatnější: Potřebuje legitimizovat beletrizované psaní o sportu, ale stejně tak i smysluplnost reportáží z kapitalistického světa, který už není zobrazován jednoznačně negativně, potřebuje legitimizovat sport, kterému v dané době hrozí propad zpět do sféry pouhé zábavy, a v neposlední řadě potřebuje legitimizovat i interakci kapitalistických a socialistických sportovců, která už není prostým zápasem zlých a hodných. V první knize navíc potřebuje pozitivně nasvítit umělý, nepřirozeně vytvořený armádní fotbalový tým, který v domácím kontextu nemůže ani zdaleka soutěžit o přízeň diváků s týmy, jako je Sparta či Slavia, ale o to víc je potřebné a lákavé jej prezentovat jako reprezentanta „národa" či „lidu", tak jako je re-prezentována i samotná „lidová" armáda. Toto vše v těch knihách je, ale Michaela Kvasnicová bohužel dává přednost parafrázím „obsahu" před interpretací takovýchto témat.

Práce s odbornou literaturou

Michaela Kvasnicová měla k dispozici jako základní zdroj fanouškovsky oddanou monografii Bohumila Svozila; A další práce knižní či časopisecké jsou v daném případě laděné obdivně vykladačsky či přátelsky pamětnicky, a chybí jim tudíž analytičnost a odstup. Není proto divu, že i autorka převzala dikci založenou na obdivném přístupu. Stranou zůstaly moderní práce věnované způsobům a strategiím referování o sportu, např. kniha *Sport, média a mýty* Jana Děkanovského. Za poněkud tristní považuji, že jedinou používanou prací, která autorce dává představu o tom, co a jak z literárního díla interpretovat, je *Průvodce literárním dílem* Ladislavy Lederbuchové. Mukařovský se v textu mihne jednou a příznačně ještě ve výkladu jednoho jazykového jevu. Stejně tak je sice hezké, že autorka zná Mathauserovu stať o fotbalu ze *Slova a smyslu*, ale ani zde se žádná nosnější inspirace, natož pak cesta k dalším Mathauserovým pracím, nekoná. Stranou zůstávají i – vzhledem k tématu dosti záhadně – veškeré elementární naratologické práce, nu a s nimi ale i pojmosloví a způsob uvažování o věcech; výsledkem je bezproblémové ztotožňování ve stylu „Ota Pavel, tedy vypravěč“ (s. 10) – způsob vztahu mezi autorem jako psychofyzickou bytostí a vypravěčem v *Dukle mezi mrakodrapy* by měl vydat na pět stránek poučeného analytického výkladu, a ne na jedno „tedy“!

Styl a prezentace

Práce velmi pečlivě eviduje motivické i jiné tematické složky a náplně obou děl. V tomto ohledu je výklad přesný a čitelný. Čtivosti však poněkud brání mechaničnost, s níž se naučeně postupuje. Rozebírají se kultivovaně a podrobně jazykové složky, ale pokud bychom hledali účel a funkci takového rozboru, v diskursu práce ji nenajdeme; vychází se nejspíš z předpokladu, že se to tak dělat má. Zároveň ale – nutno podotknout – je práce velice pečlivě zredigovaná, odkazy na zdroje jsou prováděny přesně a jazyk výkladu sám o sobě je kultivovaný a funkční.

Celkové hodnocení

Práci, jak naznačeno výše, vnímám jako zbytečně popisnou a málo analytickou. Respektuji ale velkou míru pracovitosti a pečlivosti, kterou si jistě žádalo takto rozsáhlé popisy vytvořit. Za nejzajímavější považuji ty pasáže, kde se autorka vydá na kreativněji nastavené výkladové pole, tedy např. pasáž s alespoň letmým srovnáním Pavlova psaní s Bassovou *Klapzubovou jedenáctkou* anebo se soudobou polskou reportážní školou. Přijde mi škoda, že práce vnímá interpretaci literárního díla jen jako pečlivé cvičení v kultivovaném popisu a že si není schopna nastavit od materiálu větší odstup, který by umožnil vidět i ne zcela zjevné jevy a klást si nad danými texty nějaké zajímavé a otevřené otázky.

Proto **práci doporučuji k obhajobě** a navrhuji hodnotit ji známkou **velmi dobře.**

V Praze dne 26. 8. 2020

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.